

Kierownik Katedry Jazzu Akademii Muzycznej
w Krakowie

RECENZJA

W postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora, mgr Oldze Kwaczyńskiej w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej sztuki muzyczne, sporządzona na zlecenie Rady Dyscypliny Nauki o kulturze i religii UJ.

Mgr Olga Kwaczyńska przedłożyła rozprawę zatytułowaną:
„Jazz po krakowsku. Lokalne inspiracje współczesnej sceny jazzowej w Krakowie”.

Na wstępie chciałbym wyrazić satysfakcję z jaką przyjąłem propozycję zrecenzowania w/w pracy. Uważam, że fascynujące zjawisko jakim jest muzyka jazzowa w naturalny sposób wywołuje potrzebę badań nad rozwojem tej muzyki, stanowiącej od lat swoistą oś kulturową czasów, nie ograniczając określenia „jazzowy” jedynie do stylu muzycznego, lecz odnoszącego się do wielu dziedzin życia i wyrażającego pewną postawę wobec tworzenia sztuki jako nieskrępowanego, indywidualnego i spontanicznego aktu twórczego.

Jazz pozwala na twórczą autentyczność, daje nieograniczoną swobodę ekspresji i wyrażania się artyście. Zawsze spontanicznej wypowiedzi powstającej tu i teraz. To jest fenomen, że z muzyką, która narodziła się w Ameryce i jakże silnie jest zakorzeniona w tamtejszej kulturze, utożsamiają się dziś artyści i słuchacze z wielu różnych kultur całego świata. Również europejski jazz bardzo się w ostatnich latach usamodzielniał, nabrał coraz bardziej wyrazistych cech, odważnie czerpie ze spuścizny kultury europejskiej, w tym jakże bogatej literatury muzyki klasycznej. Czy można zdefiniować jeszcze bardziej lokalne cechy charakteryzujące wykonawców tej muzyki skupiających się wokół mniejszych ośrodków, wręcz jednego miasta? Z pewnością Kraków ze swoją bogatą tradycją wykonawstwa tej muzyki, mnogością festiwali oraz sal koncertowych czy klubów jazzowych, a co za tym idzie sporego środowiska muzyków pozwala zakładać, że tak. Rozważania dotyczące złożonego procesu inspiracji w muzyce to niełatwe zadanie. Inspirację trudno zmierzyć. Jest ulotna jak improwizacja, niedostępna. Jej oddziaływanie nie jest w pełni świadomy żaden twórca.

Układ pracy jest logiczny i czytelny. Studentka jasno stawia tezy oraz określa cele badawcze. Wręcz odniosłem wrażenie, że niepotrzebnie aż tak bardzo obszernie opisuje metody badawcze jakich używa. Niemniej odbieram to jako efekt wnikliwości i rzetelnego podejścia do pracy badawczej. Praca napisana jest zrozumiałym językiem. Nie mam w tym zakresie większych zastrzeżeń. Pewne drobniaczki jak np. niefortunne sformułowanie: „uczęszczał do Katedry Jazzu”, bądź użycie dość potocznego określenia „uprawia styl muzyczny” (muzyki się nie „uprawia”) nie mają wpływu na pozytywną ocenę pracy pod względem językowym.

Badanie którego podjęła się autorka, czyli analiza i próba określenia charakterystyki młodej współczesnej krakowskiej sceny jazzowej, oraz wskazanie wspólnego, lokalnego idiomu jazzowego cechującego jazzowe środowisko Krakowa opiera się w głównej mierze na opisanu i interpretacji twórczości artystów młodego pokolenia tworzących w Krakowie bądź z tym miastem związanych. Wśród wybranych artystów znaleźli się: Piotr Orzechowski, Paweł Kaczmarczyk, Mateusz Gawęda, Jakub Płużek, Mateusz Pałka, Stanisław Słowiński, Szymon Mika oraz Katarzyna Pietrzko. Tutaj mam pewne wątpliwości co do dokonanych wyborów. Szczególnie Stanisława Słowińskiego, który przedstawiony przez autorkę dysertacji jako „prominentna postać krakowskiej sceny jazzowej” de facto nie jest muzykiem jazzowym, a jego koneksje z tą muzyką głównie polegają na tym, że z jazzmanami współpracuje, lub Katarzyny Pietrzko, gdzie nie do końca rozumiem jej przynależność do krakowskiego środowiska (którego jestem częścią i znam bardzo dobrze) poza faktem że studiowała na AM w Krakowie. Nie ma to jednak znaczącego wpływu na finalne wnioski i obserwacje doktorantki. Podczas czytania części pracy poświęconej opisowi sylwetek wybranych wykonawców towarzyszył mi również dyskomfort. Mianowicie dysproporcja pomiędzy niezwykle naukowym podejściem do podjętego w rozprawie tematu, rzeczowością większości rozdziałów opartą o wszelkie dostępne materiały, publikacje czy artykuły zaczerpnięte z internetu, a dość powierzchownym momentami przedstawieniem biografii wybranych młodych artystów, prawdopodobnie przekazanych jej przez nich samych, gdzie trudno o weryfikację każdego faktu. Domyślam się, że pani Olga zaufała, iż otrzymuje biografie nie wymagające weryfikacji. Ponieważ jednak dość powszechne w naszych czasach jest przedstawianie się w konwencji tzw. self-promotion, uważam, że niektóre fragmenty podanych życiorysów są nieco „naciągane” i w takiej formie nie powinny znaleźć się w pracy doktorskiej.

Pod względem merytorycznym dysertacja mgr Olgi Kwaczyńskiej okazała się wyjątkowo staranną analizą i zbadaniem kontekstu warunkującego twórczość „lokalnych” dla Krakowa artystów (szczególnie młodego pokolenia) zajmujących się muzyką jazzową. Zarówno pod względem regionalnych uwarunkowań i inspiracji a także w szerszym, ogólnopolskim ujęciu, w tym także pod względem momentu historii w jakim się znajdujemy. Sporo miejsca w pracy autorka poświęca też przedstawieniu rysu historycznego powstawania i ewolucji muzyki jazzowej, od jej narodzin do współczesności. Zrozumiałe i ułatwiające podążanie za rozważaniami w dalszej części pracy jest skupienie się także na historii jazzu w Polsce i charakterystyka jej najważniejszych twórców, a także oddziaływanie zjawiska jakim jest jazz na wiele aspektów życia społeczno – kulturalnego. Czytelnik w pigułce poznaje historię tej muzyki i jej relacje z innymi dziedzinami kultury i sztuki, zdolność do wchłaniania i nieskrępowanego czerpania z elementów typowych dla innych stylów muzycznych w tym folkloru, muzyki popularnej czy klasycznej. Uważam, iż niezwykle trafnie autorka ukazuje plastyczność stylu muzycznego jakim jest jazz, co czyni zasadnym również tezę o „lokalnych” inspiracjach mogących charakteryzować twórczość artystów związanych z konkretnym ośrodkiem kulturalnym jakim z pewnością jest Kraków.

W dalszej części pracy dysertacja Pani Olgi Kwaczyńskiej to skuteczna próba odnalezienia i określenia wspólnego kontekstu determinującego twórczość młodych przedstawicieli krakowskiej sceny jazzowej. Autorka pracy odnajduje je w położeniu geograficznym miasta, co przejawia się w częstym sięganiu do regionalnego folkloru, w wysokim poziomie świadomości muzycznej, starannym wykształceniu młodego pokolenia muzyków,

świadomości tradycji kulturalnej miasta. Dostrzega również jakże istotny element będący głównym sposobem uczenia się muzyki jazzowej zanim pojawiła się ona w ofercie edukacyjnej większości Uczelni Muzycznych, poprzez naśladownictwo, bezpośredni kontakt z Mistrzami (Janusz Muniak i jazz club „U Muniaka”) i wspólne muzykowanie, co umożliwia mnogość klubów jazzowych funkcjonujących w Krakowie.

Uważam, że praca mgr. Olgo Kwaczyńskiej wnosi istotny wkład w coraz szerszy zakres badań nad wielopłaszczyznowym zjawiskiem jakim jest jazz, nie tylko w rozumieniu czysto muzycznym. Już sam fakt podjęcia takiego tematu w pewien sposób odpowiada na pytanie o kondycję we współczesnym świecie. Kondycję jazzu, który poza studiami kompozycji objawia się jako jedyny sposób znany muzycznym Uczelniom, gdzie wykonawca jest też twórcą mogącym za pośrednictwem muzyki w subiektywny sposób komentować otaczającą go rzeczywistość, co również uzasadnia jego bliską interakcję z najbliższym otoczeniem. Sądzę, że doktorantce z powodzeniem udało się z kulturoznawczego punktu widzenia dostrzec jak dany teren geograficzny oraz dana społeczność i łącząca ją tradycja muzyczna oddziałuje na osobliwy kształt lokalnej odmiany muzyki jazzowej.

Konkluzja

Pracę Pani Kwaczyńskiej uważam za ważną w procesie badań nad rozwojem muzyki jazzowej, w tym lokalnych uwarunkowań wpływających na twórczość artystów. Przedstawia wysoką wartość pod względem kulturoznawczym. **Spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478).**

Całość oceniam pozytywnie, przyjmuję i dopuszczam do dalszego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora.

dr hab. Piotr Wyleźń, Profesor AMKP